

2. Педагогика. Большая современная энциклопедия. Мн.: «Современное слово», 2005-720с.
3. Постмодернизм. Энциклопедия. Мн.: Интерпрессервис; Книжный дом, 2001.- 1040с
4. Чулкова Л. О. Концепція комунікативної дидактики в німецькій педагогіці. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер : Педагогічні науки.* Вип. 1, 2014. С. 285-288.

Інна Лаухіна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

МЕТОНІМІЯ ЯК СПОСІБ ТВОРЕННЯ НОМІНАТИВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ З ВЛАСНИМИ НАЗВАМИ У СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Протягом ХХ – ХХІ ст. вітчизняні та зарубіжні мовознавці виявляли постійний інтерес до пропріативної лексики, або класу власних назв, що підтверджує неоднозначність і складність цього феномену. Однак французькі лексичні одиниці на позначення власних назв не були ще об'єктом детального аналізу, оскільки вони не розглядалися науковцями з точки зору їх ролі в збагаченні словникового фонду мови. Проте зауважимо, що власні назви широко використовуються французькою мовою для створення на їх основі специфічного типу лексичних одиниць які займають особливе місце в лексиці та обумовлене їх значною комунікативною та інформативною значущістю.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питанню вивчення власних назв присвятили свої праці науковці Г. Бучко, А. Суперанська, О. Крячкова, Л. Василевська, А. Рей, А. Гардіне та інші.

Метонімічне перенесення здійснюється між лексичними одиницями, певним чином співвіднесеними одна з одною: «Лексична метонімія це значення слова або вислову, що виникло внаслідок асоціації за просторовою, часовою чи логічною суміжністю...» [2,с.127]. Отже, метонімія – це спосіб розвитку смислового змісту на основі суміжності того, що вже позначено в попередньому значенні слова та нового змісту [1,с.156-166]. «Такі найменування утворюються здебільшого під впливом певних семантичних закономірностей на основі відомих метонімічних моделей і не вказують на нові значень слів, а лише їх типове використання» [3, с. 184].

Французькі номінативні лексичні одиниці з власними назвами, утворені за допомогою метонімічного перенесення, поділяються на такі

семантичні моделі: 1) «місце виробництва / видобування → продукт виробництва»; 2) «виробник → продукт виробництва»; 3) «автор → відкриття, винахід»; 4) «знаменита людина → місце, назване його ім'ям»; 5) «особа, місце, дата → період або подія, пов'язані з ними».

I. Модель «місце виробництва / видобування → продукт виробництва»:

1) харчова промисловість і сільське господарство: Barsac (Барсак, місто у Франції) → *barsac* («біле вино»); Brie (Брі, провінція Франції) → *brie* («м'який сир, покритий запліснявілою кіркою»); Мока (Мока, село у Франції) → *moça* («сорт кави»); La Havane (Гавана, столиця Куби) → *havane* («сигари, тютюн, який виробляється в Гавані»); Mirabel (Мірабель, село у Франції) → *mirabelle* (сорт сливи);

2) легка промисловість, ремесла: Creton (Кретон, село в Нормандії) → *cretonne* («кретон, щільна бавовняна тканина»); Bristol (Бристоль, місто в Англії) → *bristol* («щільний білий папір»); Bikini (Бікіні, назва атолу в Тихому океані) → *bikini* («купальний костюм»).

II. Модель «виробник → продукт виробництва»:

1) спиртні напої: Grog (Грог, спершу прізвище англійського адмірала, який носив сюртук з товстої матерії (*gros grain*), і ввів роздачу цього напою матросам) → *grog* («гrog, міцний напій з горілки або рому, розбавлений гарячою водою з цукром»);

2) назви засобів пересування: André Citroën (А. Сітроен, інженер і промисловець) → *citroën* («автомобіль»); Drais (Дрез, винахідник) → *draisienne* («дрезина, двохосьовий залізничний візок, який пересувається по рейках»); Saint Fiacre (св. Фіакрій, чиє зображення було на одному готелі в Парижі, біля якого стояли перші паризькі візники) → *fiacre* («фіакр, кінний легкий найманий екіпаж»); Joseph et Etienne Montgolfier (брати Монгольф'є, винахідники) → *montgolfière* («монгольф'єр, повітряна куля, наповнена нагрітим повітрям»);

3) назви зброї, боєприпасів: A. Chassepot (А. Шаспо, зброяр) → *chassepot* («шаспо, вид гвинтівки»); John Moses Browning (Браунінг, винахідник) → *browning* («автоматичний пістолет»); Hiram Maxim (Х. Максім, винахідник) → *maxim* («максім, система станкового кулемета»); G. Shrapnel (Г. Шрапнель, винахідник) → *shrapnel* («шрапнель, артилерійський снаряд»);

4) назви будівель, приміщень, споруд: François Mansart (Ф. Мансар, архітектор) → *mansarde* («мансарда, горищне житлове приміщення з похилою стелею або стіною»);

5) назви страв: Vittore Carpaccio (В. Карпаччіо, художник) → *carpaccio* («карпачо, страва з тонких шматочків сирої яловичини»);

6) назви одягу і головних уборів: MacFarlane (МакФарлен, винахідник) → *macfarlane* («чоловіче пальто без рукавів»);

7) назви зі сфери спорту: Axel (Аксель, фігурист) → *axel* (стрибок з одночасним поворотом у повітрі на 240°);

8) назви зачісок: *Seigneur de Cadenet* (де Кадне, який увів цю зачіску в моду) → *cadnette* («довге пасмо волосся, кіска, яку носили солдати»);

9) назви музичних інструментів: *Antoine Joseph Sax* (А. Сакс, флейтист) → *saxophone* («саксофон, музичний духовий інструмент»);

10) назви предметів побуту: *Psyché* (Психея, ім'я міфологічної коханої Ероса) → *psyché* («психа, велике похиле дзеркало на ніжках»);

11) назви тканин: *Baptiste* (Батист, фабрикант) → *batiste* («батист, дуже тонка лляна тканина»);

12) назви меблів та їх стилів: *Bouffe* (А. Буль, мебляр) → *bouffe* («стиль меблів, який імітує виробу Андре Буля»);

13) назви орденів, нагород: *César Baldaccini, dit César* (С. Бальдаччіні, автор призів-статуєток) → «*César*» («Сезар» – нагорода, яка вручається акторам).

III. Модель «автор → відкриття, винахід».

1) назви машин, приладів, апаратів: *Georg Ohm* (Г. Ом, фізик) → *ohmmètre* («омметр, прилад для вимірювання опору»); *Joseph Guillotin* (Гільйотен, за пропозицією якого це знаряддя страти) → *guillotine* («гільйотина, машина для відтинання голови»);

2) назви одиниць вимірювання: *Nicola Tesla* (Н. Тесла, винахідник) → *tesla* («тесла, одиниця магнітної індукції»);

3) назви технологічних процесів, методів, способів: *Arsène d'Arsonval* (д'Арсонваль, фізіолог) → *darsonvalisation* («дарсонвалізація, застосування струмів високої напруги і високої частотності з лікувальною метою»);

4) назви знімків та зображень: *Jacques Daguerre* (Ж. Даггер, художник і фізик) → *daguerrothype* («дагеротип, знімок, зроблений за допомогою фотографування на металеву пластинку, покриту шаром йодованого срібла»);

5) назви з галузі літератури й книгодрукування: *L. Gongora* (Л. Гонгора, поет) → *gongorisme* («гонгоризм, поетичний напрямок»); *Pasquino* (Паскіно, давньоримський швець XVI ст., прославився своєю дотепністю) → *pasquin* («пасквіль, твір, який містить образливе повідомлення або зображення»); *les Elzévir* (Ельзевіри, видавці) → *elzévir* («ельзевір, надрукована книжка; назва шрифтів»); *Iambe* (Ямб, син німфи Ехо) або *Iamba*, (служниця Ямба) → *iambe* («ямб, двоскладова стопа з наголосом на другому складі»);

6) назви хвороб і хворобливих станів: *John Dalton* (Дж. Дальтон, хімік і фізик) → *daltonisme* («дальтонізм, особливість зору, нездатність розрізняти деякі кольори, здебільшого червоний і білий»);

7) назви явищ природи: *Aurore* (Аврора, давньоримська богиня ранкової зорі) → *aurore* («аврора, ранкова зоря»).

IV. Модель «історичний родоначальник, засновник → його послідовники»:

1) наукові погляди: Gregori Mendel (Г. Мендель, натураліст) → *mendeliste* («менделіст», послідовник менделізму);

2) приналежність до тієї чи тієї політичної партії, групи: A. Hitler (А. Гітлер, політичний діяч, засновник фашистської держави) → *hitlerien* («гітлерівець», фашист, прибічник Гітлера);

3) філософські, етичні, моральні і політичні переконання: F. Nietzsche (Ф. Ніцше, філософ) → *nietzschéen* («ніцшеанець», послідовник філософського вчення Ніцше»);

4) релігійні переконання, приналежність до релігійних течій, сект та ін.: Saint-Bernard (Бернар, монах) → *bernardien* («бернардинець», монах-католик, послідовник Бернарда);

5) назви наукових течій: Charles Darwin (Ч. Дарвін, натураліст) → *darwinisme* («дарвінізм», учення про закономірності розвитку живої природи);

6) назви філософських і політичних течій, рухів і теорій: Babeuf (Бабеф, комуніст-утопіст) → *babouvisme* («бабувізм», учення, засноване Бабефом і його послідовниками);

7) назви релігій, релігійних течій і сект: Jean Calvin (Ж. Кальвін, церковний реформатор і письменник) → *calvinisme* («кальвінізм», одне з протестантських віровчень).

IV. Модель «відома людина → місце, назване його ім'ям»: Charles André Joseph Marie de Gaulle (де Голль, генерал і державний діяч) → *place Charles de Gaulle* («площа Шарля де Голля»).

V. Модель «особа, місце, дата → період або подія, пов'язані з ними»: Napoléon Bonaparte (Н. Бонапарт, імператор) → *ère Napoléon* («ера Наполеона»).

Отже, метонімія представляє досить поширений спосіб утворення власних назв французької мови й слугує для їх денотативної номінації. При метонімічному перенесенні використовуються здебільшого антропоніми та топоніми, які з'являються не внаслідок самовільної еволюції їх змісту, а в результаті свідомого їх присвоєння об'єкту номінації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Василевская Л. Синтаксические возможности имени собственного (метонимический перенос у антропонимов) // *Проблемы структурной лингвистики*. 1981. – М.: Наука, 1983. – С. 156-166.
2. Ганич Д. Олійник І. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – С. 127.
3. Голанова Е. Номинация в сфере автолексики // *Способы номинации в современном русском языке*. – М.: Наука, 1982. – С. 159-228.